

QUELQUES PERSONNAGES DU FOLKLORE YIDDISH

Le Shlemiel, Hershl Ostropolier, Moshé Kapoyer, Motke Habad

Le Shlemiel

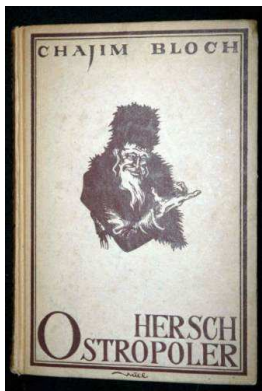
Selon l'encyclopédie universelle juive : « un Shlemiel est une personne qui gère une situation de la pire manière possible, ou est frappée de malchance plus ou moins à cause de sa propre inaptitude. »

Selon certains érudits, il existerait suffisamment de preuves linguistiques pour relier le Shlemiel à un personnage **SHELUMIEL**, fils de Zurishaddai, à la tête de la tribu de Simon à l'époque de Moïse, mentionné plusieurs fois dans, Nombres. 1:6; 2:12; 7:36, 41; 10:19.. . Nom. 1:6 : **Fun Shimen Shlumiel der zun fun Tsurishadon**

D'après le texte biblique, l'homme d'Israël qui aurait provoqué l'indignation de Pinhas serait Zimri, fils de Salu (Nombres 25, 14)

Dans ce chapitre de Nombres, le peuple d'Israël commença à s'adonner à la débauche et « La colère de l' Eternel s'enflamma contre Israël. 25.6 Et voici, un homme des enfants d'Israël vint et amena vers ses frères une Madianite, sous les yeux de Moïse et sous les yeux de toute l'assemblée des enfants d'Israël, tandis qu'ils pleuraient à l'entrée de la tente d'assignation. . A cette vue, Phinéas, fils d'Éléazar, fils du sacrificateur Aaron, se leva du milieu de l'assemblée, et prit une lance, dans sa main. Il suivit l'homme d'Israël dans sa tente, et il les perça tous les deux, l'homme d'Israël, puis la femme, par le bas-ventre. Et la plaie s'arrêta parmi les enfants d'Israël.

L'homme d'Israël, qui fut tué avec la Madianite, s'appelait Zimri, fils de Salu; il était chef d'une maison paternelle des Siméonites. Même si la prostitution était répandue, Shlumiel fut assez malchanceux pour se faire prendre..... ;

HERSHELE OSTROPOLER-

הערשעלע אָסטראָפּאָליער

Hershele Ostropoler, connu également sous le nom d' **Hershel d'Ostropol**, est un personnage de premier plan de l'humour juif. Farceur légendaire, il est basé sur un personnage historique. On pense qu'il est originaire d'Ukraine et qu'il a vécu dans le petit village d'Ostropol, abatteur rituel de profession ; D'après la légende il aurait perdu son travail à cause de ses blagues incessantes qui auraient offensé les gens du village ; au fur et à mesure de ses pérégrinations en Ukraine, il deviendra une figure familière des restaurants et des auberges. Il finira par s'installer à la cour du Rabbi Boruch of Medzhybizh, petit -fils du Baal Shem Tov. Le rabbin était sujet à de fréquentes dépressions et Hershele était en quelque sorte son bouffon, se moquant du rabbin et de ses courtisans pour le plus grand bonheur du peuple.

Vivant dans la pauvreté, il prend pour cible les riches et les puissants, qu'ils soient juifs ou non-juifs. Si les gens du peuple pouvaient aussi être victime de ses combines, ils étaient habituellement bien traités .Il appartient également au folklore ukrainien, comme une personne capable de s'attaquer aux forces de l'establishment par la seule force de son humour.

Dans les récits d'Hershele, il est choisi par les disciples de la cour de Rabbi Baruch de Medzhybizh (*(en ukrainien : Меджибіж), un village urbain d'Ukraine occidentale situé dans Khmelnytsky à Vinnitsa. Son nom est dérivé de "mezhbuzhye" qui signifie "entre la rivière Boug". Medzhybizh qui faisait partie de la province de Podolie, est le lieu de naissance du Hassidisme.*) afin de contrer les célèbres accès de colères du rabbin et le soulager de sa mélancolie chronique. Hershele serait décédé d'un accident mortel causé par un des accès de colère de rabbi Boruch. Hershele. Hershele aurait survécu plusieurs jours et serait mort dans le propre lit du rabbin entouré du rabbin et des disciples. On pense qu'il aurait été enterré dans le vieux cimetière juif de Medzhybizh, malgré que L'emplacement de sa tombe soit inconnu. Plusieurs poèmes épiques ont été écrits à son sujet, un roman, une comédie, en 1930 par la troupe de Vilnius et une diffusion à la télévision américaine en 1950

Gâteaux roulés et beignets

Un jour Hershele entre dans un restaurant et commande deux gâteaux roulés. Quand on les lui amène, il change d'avis et demande deux beignets à la place, les mangent et part sans payer. Le propriétaire lui court après et lui demande de payer les beignets

- " Mais je vous ai donné les roulés à la place," dit Hershele.
- " Vous n'avez pas payé les roulés non plus," dit le propriétaire.
- "Bah non, je ne les ai pas mangés " répond Hershele en partant.

Bonnes manières

Une fois, Hershele et un de ses amis vagabond achètent deux tranches de pain. Hershele les prend du Boulanger puis tend une des deux tranches à son ami et se garde la plus grande.

"C'est vraiment malpoli", lui dit son ami

"Qu'aurais tu fait à ma place ?" lui demande Hershele

"Je t'aurais donné la grande tranche et j'aurais gardé la plus petite", lui répond son ami

"Hé bien tu as la plus petite, et maintenant que veux tu de plus ?"

דער אַרויספֿאַר קיין מעדזשיבעיזש-ש Medzhybizh- Der aroysfor keyn

In Medzhybizh in amolike tzaytn geven a bavuster khasidisher rebbe, reb Brukhl hot men im gerufn. Der doziker rebbe iz geven a groyser more-shkhoredik, hobn im zayne mekurovim gegeben an eytse, er zol tsunemen a freylekhn vertzoger, vet er im fartraybn di more- shkhore.

Azoy vi Hershl, velkher iz geven demolt a shoyhet in Ostropolie, hot shoyngeshemt oyf der velt, iz geblibn, men zol im farbetn keyn Medzhybizh, un er zol zayn baym rebn a lets. Hot men take azoy geton.

Men hot avekgeshikt mentshn keyn Ostropolie aropbrenge Hershlen.

Az dem rebns shlikhim zenen gekumen keyn Ostropolie un hobn dertzeylt Hershlen vegn dem tsil fun zayer shlikhes, iz er tekef maskim geven, vos hot er gehat ontsuvern dos shkhite gelt in Ostropolie? Hot er genumen dos vayb mit di kinder, mit ale bebekhes un men iz geforn tzvishn Ostropolie un Medzhybizh. Hot men zikh opgeshtelt in a kretshme.

אין מעדזשיבעיזש אין אמאָליקע צייטן געווען אַ באַווסטער חסידישער רבי, רבֿ ברוכל האָט מען אים גערופֿען.

דער דאָזיקער רבי איז געווען אַ גרויסער מרה-שחורהדיק, האָבן אים זיינע מקורבים געגעבן אַן עצה ער זאָל צונעמען אַ פֿריילעכן וואַרטזאָגער, וועט ער אים פֿאַרטרייבן די מרה-שחורה.

אַזוי ווי הערשל, וועלכער איז געווען דעמאָלט אַ שוחט אין אָסטראָפּאָליע האָט שוין געשמט אויף דער וועלט, איז געבליבן מען זאָל אים פֿאַרבעטן קיין מעדזשיבעיזש און ער זאָל זיין ביים רבֿין אַ לץ. האָט מען טאַקע אַזוי געטאָן מען האָט אַוועקגעשיקט מענטשן קיין אָסטראָפּאָליע אַראָפּברענגען הערשלען.

אַז דעם רבינס שליחים זענען געקומען קיין אָסטראָפּאָליע און האָבן דערציילט הערשלען וועגן דעם ציל פֿון זייער שליחות, איז ער תיכף מסכים געווען וואָס האָט ער געהאַט אָנצווערן- דאָס שחיטה געלט אין אָסטראָפּאָליע? האָט ער גענומען דאָס ווייב מיט די קינדער מיט אַלע בעבעכעס און מען איז געפֿאַרן צווישן אָסטראָפּאָליע און מעדזשיבעיזש האָט מען זיך אָפּגעשטעלט אין אַ קרעטשמע.

Hershl hot gut gevust az men ken im do, un men vet im oyfnemen vi men nemt oyf an oreman, hot er farkatshet di poles fun der kapote; aruntergeshart di payes, genumen dem balegoles langen beytsh un iz arayn der ershter in kretshme mit a kol un klapendik mit der beytsh iber der podloge :

-Ikh fir an Adonis mit panelekh, kleybt mir op dem grestn kheder funzayertvegn !
Di baleboste, velekker iz geven shtark farnumen- s' iz geven a fule kretshme mit poyerim -hot zikh nisht umgekukt oyf im un hot oyf gikh a zog geton :
- Geyt, zayt mokhl, un kleybt aley n op a kheder far der adonis vegn.

Mer hot Hershl nisht badarft. Er hot opgeklibn dos kheder, vos iz im gefeln un hot arayngebrakht ahin dos vayb un kinder, tseleygt zikh mit di bebekhes, vi bay zikh in der haym un nokh gekrign far der mishpokhe esn un trinken funem shenstn un funem bestn.

Az di baleboste hot zikh ouporet mit di poyerim, hot zi zikh dermont in di gehoybene guest vos zenen farforn tsu ir, un iz avekgelofn a kuk ton. -Tomer felt zey epes ? Farshteyt zikh az zi hot derzen ver di guest zenen , hot zi gemakht a gevald :
- Shlepers ! Vi kumt ir aher? Aroys fun danen !

Oyfn gevald zenen arayngekumen dem rebns shlikhim. Dertzeylt zi

הערשל האָט גוט געוויסט אַז מען קען אים דאָ , און מען וועט אים אויפֿנעמען ווי מען נעמט אויף אַן אָרעמאַן , האָט ער פֿאַרקאַטשעט די פֿאַלעס פֿון דער קאַפּאַטע , אַרונטערגעשאַרט די פּאות , גענומען דעם באַלעגאַלעס לאַנגען בייטש און איז אַרײַן דער ערשטער אין קרעטשמע מיט אַ קול און קלאַפענדיק מיט דער בייטש איבער דער פֿאַדלאַגע:

- איך פֿיר אַן אַדונית מיט פֿאַנעלעך קלייבט מיר אָפּ דעם גרעסטן חדר פֿונזײַערטוועגן ! די באַלעבאַסטע וועלכע איז געווען שטאַק פֿאַרנומען , -ס' איז געווען אַ פֿולע קרעטשמע מיט פּויערים - האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף אים און האָט אויף גיך אַ זאַג געטאַן :
- גייט , זייט מוחל און קלייבט אַליין אָפּ אַ חדר פֿאַר דער אַדונית וועגן.

מער האָט הערשל נישט באַדאַרפֿט. ער האָט אָפּגעקליבן דאָס חדר, וואָס איז אים געפֿעלן און האָט אַרײַנגעבראַכט אַהין דאָס ווייב און קינדער, צעלייגט זיך מיט די בעבעכעס ווי בײַ זיך אין דער היים און נאָך געקריגן פֿאַר דער מישפּחה עסן און טרינקן פֿונעם שענסטן און פֿונעם בעסטן.

אַז די באַלעבאַסטע האָט זיך אופֿאַרעט מיט די פּויערים, האָט זי זיך דערמאַנט אין די געהויבענע געסט , וואָס זענען פֿאַרפֿאַרן צו איר , און איז אַוועקגעלאַפֿן אַ קוק טאָן טאַמער פֿעלט זיי עפעס ? פֿאַרשטייט זיך אַז זי האָט דערזען ווער די געסט זענען, האָט זי געמאַכט אַ געוואַלד: - שלעפּערס ! ווי קומט איר אַהער ? אַרויס פֿון דאַנען !

אויפֿן געוואַלד זענען אַרײַנגעקומען דעם רבינס שליחים. דערציילט זי זיי, אַז דער

zey, az der yid hot zi opgenart. Er hot beferesh gezogt, az er hot ir gebrakht an adonis mit panelekh, un... got, zet aleyn!
S'taytsh Hershl, vi mit es a yid aza zakh? Hobn zikh di mentshn gekhidesht, un im forgevorfn, az men firt zikh nisht azoy.

Vos vilt ir? Iz Hershl in kaas gevorn. Bay mir iz mayn vayb an Adonis, un mayne kinder - zolen gezunt zayn- zenen panelekh. Bin ikh efsher umgerekht?

Hobn shoyndi shlikhim gezen, mit vemen zey hobn tsu tun. Gekumen keyn Medzhybizh shpet oyfdernakht, iz Hershl glaykh arayn tsum rebn. Der rebe iz gezesn shtark fartrakht un aropgelozt dem kop. Hershl loyft tsu tsum tish, khapt a likht, tsindt zi on, beygt zikh on tsu der erd un zukht.

Ruft zikh on der rebe tsu Hershlen - Vos zukht ir reb Korev?
- Ikh zikh dem rebns noz - hot Hershl geentfert - Er hot zi azoy niderik aropgelozt, az er hot zi, aponim farloyrn..
Der rov hot zikh tselakht, un Hershl iz gevorn dem rebns lets.

ייד האָט זי אָפּגענאַרט, ער האָט בַּפֿירוש געזאָגט, אַז ער האָט איר געבראַכט אַן אַדונית מיט פּאַנעלעך און... גאָט זעט אַליין! 'ס טײַטש הערשל, ווי מיט עס אַ ייד אַזאַ אַז? האָבן זיך די מענטשן געחידושט און אים פּאַרגעוואָרפֿן אַז מען פֿירט זיך נישט אַזוי.

וואָס ווילט איר? איז הערשל אין כּעס געוואָרן, בײַ מיר איז מײַן ווייב אַן אַדונית און מײַנע קינדער זאָלען געזונט זײַן, זענען פּאַנעלעך. בין איך אפֿשר אומגערעכט?

האָבן שוין די שליחים געזען, מיט וועמען זיי האָבן צו טון. געקומען קיין מעדזשיביזש שפּעט אויף דער נאַכט איז הערשל גלייך אַרײַן צום רבּין. דער רבי איז געזעסן שטאַרק פּאַרטראַכט און אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. הערשל לויפֿט צו צום טיש, כאָפּט אַ ליכט, צינדט זי אָן, בייגט זיך אָן צו דער, און זוכט.

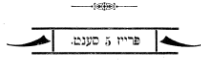
רופֿט זיך אָן דער רבי צו הערשלען:
- וואָס זוכט איר רבּ קורב?
- איך זוך דעם רבינס נאָז. האָט הערשל געענטפֿערט. ער האָט זי אַזוי נידעריק אַראָפּגעלאָזט אַז ער האָט זי, אַפּנים, פּאַרלירן.
דער רבי האָט זיך צעלאָכט, און הערשל איז געוואָרן דעם רבינס לעך.

מאטקע חב"ד

— אדעי —

וויטצע איבער וויטצע.

180 שעהנע וויטצען אין ריין ווארטאן.

היברו פאבלישינג קאמפאני
85'88 קאנאל סטריט, ניו יארק,
1911.

MOTKE HABAD

Tout au long du 19ème siècle, Vilnius continue de s'épanouir et devient un centre culturel de première importance. Vilnius était le centre de la Torah. La civilisation des lumières s'est répandue dans la ville et ses environs. L'humour caustique de cette époque est représenté par les comédiens nationaux Motke Habd et Sheike Feifel un joueur de flute. En voici un extrait :

RAYKHE MEBEL

Vinter in a groysn frost, loyft a
shtudent un trogt in hand a shtekn
-Vos broykhstu a shtekn in aza
groysn frost ?
Hot im zeyner a bakanter gefregt
- Ikh kleyb mir dos arayn in eyn
voynung .hot der shtudent
geentfert
-Trog ikh ober mayne gantse mebl
ahin in mayn kvartier

רייכע מעבעל

ווינטער אין אַ גרויסן פֿראַסט לויפֿט אַ
שטודענט און טראָגט אין האַנד אַ
שטעקן .וואָס ברויכסטו אַ שטעקן אין
אַזאַ גרויסן פֿראַסט ?
האַט אים זיינער אַ באַקאַנטן געפֿרעגט
-איך קלייב מיר דאָס אַרײַן אין איין
ווינונג האַט דער שטודענט געענטפֿערט.
טראָג איך איבער מײַנע גאַנצע מעבל
אַהין אין מײַן קוואַרטיר.